

Hlin Ágústard.

Erlindi á ráðstefnu Kvennaframboðsins helgina 24.-25. september 1982

langard. Ncl. 10

"Olfusbragi" 239

Það var hringt í mig frá Vík og ég beðin um að halda smá innlegg um reynslu mina af kosningabaráttu Kvennaframboðsins, sem ein utan listans. Ég var ein af mörgum sem fylgdist með tilurð Kvennaframboðsins allt frá fyrstu umræðufundunum í Norræna húsinu í fyrrasumar, en varð ekki verulega virk fyrr en í lokalotunni fyrir kosningarnar. Ég lagði niður vinnu að mæstu í mai-mánuði eins og kannski þið hinar líka til þess að okkar konur kæmust að í borgarstjórn. Eða var það þessvegna sem við unnum í kvennaframboðinu? Til hvers var kvennaframboðið eftir allt saman? Þegar ég lít tilbaka finnst mér ég geta greint tvær meginástæður fyrir veru og virkni kvenna í kvennaframboðinu; annars vegar voru konur sem vildu taka þátt í og starfa að því, eingöngu sem framboðshreyfingu fyrir borgarstjórnarkosningarnar 22. maí s.l. og hinsvegar voru konur sem störfðu að því, vegna þess að þær vildu ekki aðeins kennframboð og sáu það ekki sem lokatakmark starfsins að koma okkar konum að, heldur litu á kvennaframboðið sem nýja kennahreyfingu, breiðfylkingu kvenna, sem stöðugt hefur verið til umfjöllunar allt frá því konur stofnuðu nýju kennahreyfingarnar í kjölfar stúdentóðirða og verkalyðsuppreisna í V-Evrópu 1968.

Ég tilheyri líklega þeim hópnum, sem starfaði með kvennaframboðinu af síðar nefndu ástæðunni, ég hafði fy og hef fyrst og fremst áhuga á kennahreyfingunni samtökum kvenna sem slikum. Þessvegna verð ég að viðurkenna að ég miða þátt sjálfss kennaframboðsins og starf þess við tímann frá því listanum var komið saman og samþykktur og þar til starfi því starfi lauk með því að sá listi var boðinn fram til kosninga þann 22. maí s.l.þ

Og núna þá, nú getur Kvennaframboðið, sem framboðshreyfing andað léttar, nú er glorian og hallelújan og stemningin mikla búin að skila sér í tveimur kjörnum borgarfulltrúum, sem við lofum, prisum og treystum. Og nú sitja þær býst ég við með sveittan skallann alveg eins og hinir borgarfulltrúarnir og ljóst vonandi ekki fyrir aldur frá af öllum hráilegum pappírum, tilganglausum umraðum og málum sem þær þurfa að setja sig inn í og taka ákvæðanir um og greiða atlkvæði.

Fau voru ekki ófá orðin sem voru látin falla í hita og þunga kosningabaráttunnar

um samstöðu og samvinnu okkar kvennaframboðskvenna, um það að við værum ekki eins og hinir og ætluðum okkur aldrei að verða eins og hinir. Við ræddum mikið um þörfina á aðhalda, á baknefndum, á stuðningi okkar við þessa kjörnu fulltrúa. Nú hefur aðeins hluti, aðeins byrjunin af kjörtimabili nýrrar borgarstjórnar liðið og tíminn á eftir að skera úr um hversu duglegar við verðum að veita þessum fulltrúum okkar aðhalda, stuðning og samstöðu. Þeg vil því ekki beinlinis gagnrýna eðja kvarta undan dugleysi okkar á þessu sviði, enda sjálf síst fær um það, þar sem ég hef aðeins tvisvar stigið fæti mínum inn fyrir þröskuldinn á Hótel Vík síðan að kosningunum lauk.

En, en, ég átti að tala um reynsluna af kosningabaráttunni og þar hef ég ýmislegt til málanna að leggja. Þegar árkæxi hún fræx fór fram, var afskaplega mikið fjör og mikil gleði og gáman á hótel vík og meira segja allri þjóðinni sagt það í sjónvarpinu. Og ekki skal því neitað að maimánuður var ein allsherjar uppsveifla, pilsapytur og skotthúfuhringl, kórsöngur á fundum út um allan þeim, bola, svuntu og kortamarkaður á lækjartorgi, það fór ekki fram hjá neinum, hverjar við vorum. Við spiluðum hver aðra upp í einhverskonar fyrirfram ákvæðna kosningastemningu og kosningasigur, við vorum á tímabili vissar um að fá 8 inn eða jafnvel 12 og talan fór stundum yfir það og í ~~kr~~ert skipti sem maður skrapp út í ~~texas~~ og keypti pepsi-cola handa skraupþurrum baráttuhálsum og hitti kannski sjómann í landi á kagga fyrir utan, sem sagðist ætla að kjósa kvennaframboðið var maður jafnframt viss um að öll sjómannastéttin stæði með okkur, hún stóð a.m.k. með Vigdisi. Óg og allar komum við móðar og másandi og sögðum sögur frá partium helgarinnar, úr heimahúsum af götum og torgum um fólk, sem ætlaði bara að kjósa kvennaframboðið, fólk sem meira segja hafði alltaf skilað auðu, eða alltaf kosið sjálfstæðisflokkinn. Bjartsýni okkar var botnlaus. Og svo var gasalega kátt í höllinni, allir voða ánægðir og allt heppnaðist svo stórkostlega vel, hinir flokkarnir sendu njósnara á fundinn hjá okkur og voru grútspældir, sko þegar konur taka sig til, þá er ekkert smávegis sem gerist og ~~xxk~~ skemmtiatriðin, þau voru sko allt öðruvísi en hjá öllum hinum. Og ekki boldi maður eitt einasta hnjosyrti um kvennaframboðið, þá var allt varmarkerfi likama og sálar sett í gang og viðkomandi fékk dembungu yfir sig um kvenfyrirlitningu, kvenhræðslu, karlpungshátt, karlrembusvinslag o.s.frv.

Fólk sem gagnrýndi okkur fékk sem sagt oft að heyra að hvergi væri skemmtilegra að starfa en með kvennaframboðinu. Skemmtilegur varð maður að vera ef maður átti að vera gjaldgengur í baráttunni, því ein af aðalástæðunum fyrir því að fólk flykktist til starfa með kvennaframboðinu var nefnilega sú, að það var svo skemmtilegt að vera á hótel vik. Stundum fékk ég mig alveg fullsadda af þessum skemmtilegheimum, stundum ~~vært~~ bar húmorinn baráttumálín ofurliði. Því það er eins með baráttuna og elskugann, að þó hún sé stundum skemmileg, þá þarf hún ekki endilega að vera góð fyri því.

Það voru ekki allir sáttir við pennan andmæli vegna þess að hann var að minu viti ekki opinn öllum, það voru ekki allir sem höfðu aðgöngumiða inn i þessi rosa-legu skemmtilegheit.

En hver skyldi svo ástaðan hafa verið fyrir þessari skemmtilegu uppsveiflu í mai?

Jú, við urðum að vera sammála, standa saman í lokaátökunum, júta ágreiningsmál-unum til hliðar ef þau voru þá einhver, láta þau biða betri tíma og sá timi er einmitt kominn. Við erum komnar niður, við erum ekki lengur með timburmenn af vímu kosninganna, en við erum samt ekki alveg ~~komnar~~ vissar á því hvernig við eigm að haga ~~framhaldinu~~.

Eins og alltaf þegar mikið er um að vera í pólitiskum hreyfingum, þá lendir vinnan oft á fáum einstaklingum og það breytist eldri, bara vegna þess að konur eiga í hlut og vinna saman. Jafnvel þótt eitt af aðalsmerkjum okkar hafi verið almenn virkni félaga og stuðningsmanna og jafnvel þótt fjöldinn allur hafi lagt sinn skerf af mörkum í kosningabaráttunni, er ekki þar með sagt að sumir einstaklingar hafi ekki meiri áhrif og völd en aðrir. Mér finnst það vera eina af blekkingum okkar í þessu starfi að álita að allir félagar hafi sömu tekifæri til þess að hafa áhrif og fara með völd. Þeg tel það hreinlega eðli allrar stjórmálabaráttu, ~~þáxxirixxfi~~ hvort sem karlar eða konur ~~xixxfi~~ stunda hana, að vissir einstaklingar hafi mótandi áhrif, skapi sér átveðin völd og ákveðna störu innan sinna samtaka. Mér finnst betta ekki vera neitt launungarmál og get því ómögulega skrifaað undir þú fólkstu sín að konur séu þegar allt kemur til alls betri stjórmálamenn, vegna þess að þær vinni betur

sáman og vegna þess að þær heyji ekki samkeppni sín á milli. Æg gat ~~maxfile~~ ekki betur séð, en þetta hafi einmitt komið hvað best í ljós við nefndakosningar okkar fyrir borgina. Þar kom eðlilega í ljós, eftir að ýmislegt hafði verið mallað og brallað á ýmsum stígapöllum á hótel vík, að ~~xumir~~ sumum fannst þeir betur eiga heima í vissum nefndum en Öðrum. Það er í raun hlálegt að loka augunum fyrir þessari staðreynd og vekja einhverja falska von ~~kjá~~ um að jafnræði og lýðræði sé ^vendilega okkar aðalkostir. Fólk hlýtur jú alltaf að reyna að samsama sjálft sig og þá menntun og reynslu sem það hefur á einhverju sviði þeim stöðum og störfum sem það telur sig einmitt þessvegna eða sambanda sinna vegna best geta sinnt og leyst af hendi fyrir sín samtök. Æg hef orð á þessu, vegn a þess að mér finnst fólk og við þar með taldar ~~magallt~~ of hræddar við að horfast í aúgu við þær raunverulegu forsendur sem hafa rekið okkur út í þetta kvennaframboð, bæði persónulega og pólitiskt.

Mig langar til að vitna í karlmann:

"manneskjan er nánast hættulaus bæði öðrum og sjálfri sér meðan hún fær að standa í deilum og átökum. Það er hennar eðli. Háskinn byrjar ekki fyren margir verða sammála. Almenningsálitið er miklu háskalegra en þúsund vopnaðir stigamannahópar. Einkanlega fyrir það málefni sem almenningsálitið hyllir.

A hinn böginn verður einstaklingur sem rektar sinn efa stundum nokkuð árásargjarn. En það er ekkert óeðli. Það er hættulaust. Pólitiskir foringjar væru líka hættulausir ef markmiði þeirra væri ekki beinlínis það að skapa í kringum sig ^{Pá} byrjar ónáttúran hópana af sannfærðum efunarleysingjum. Liklega er það svo að sjálf árásarhvötin verði fjærri því neitt upptumin eða hverfi þó samlyndi sé ástundað. Fjöldamargt bendir einmitt til þess að þá geymist hún hvað best, fúlni og safnist upp, gerjist, úldni, kraumi þannig einhversstaðar í felum og seytli þaðan á sinum tíma um dulda farvegi. Fyren varir er þessi ósómi hvarvetna - bráðrepandi hvaðeina sem þörf hefur fyrir súrefni náttúrulegs ástands. Verst er að þessi skítalykt hefur fengið allkonar gælunöfn: Lýðræði, Almenningsálit, Tillitssemi, Kristilegt hugarfar - og hvað ekki. Tilvinnun lýtur

~~Egikvar~~ Og hvað ~~þa~~ býðir nú þetta hér og nú. Jú, skoðanabaráttu í herbúnum kvenna er jafn nauðsynleg og alls staðar annars staðar í þjólfelaginu. Við þurfu eldri að vera með þessa uppgerðarsamstæðu endalaust, bara vegna þess að

við erum állar með móðurlif, við erum ~~ekkar~~ ekkiert hættulegar hvorki sjálfum oldur
 né öðrum þótt við rífumst, berjumst, tölum á. Það er svo rík tilhneicing hjá
 okkur mannfólk og kvenfólk að líta á lifið sem einhverja lausn, eða amk. leita
 lausna í lifinu, komast að niðurstöðu, leyssa verkefni og við erum svo upptekin
 af þessu, að við gleymum að lifið er og verður eilifur, endalaus vandi, barátta
 andstæðna og móthverfa, barátta sem vónandi þokar mannyminu skref fram á við i
 bekkingarleit ~~pessi~~, án þess að losa ~~pessi~~ endanlega undan þeim skyldum og erfiðleik-
 um, misrétti og kúgun sem fylgir lifinu. Það er aðeins dauðinn sem gerir slikt.
 En sem betur fer hafa fastir áhuga á dauðanum sem markmiði í sjálfu sér. Fyrir mér
 er dauðinn ekki eingöngu hinn likamlegi dauði, heldur einnig sá dauði, sem hefst
 um leið og fólk afneitar móthverfum lifsins, þegar móthverfum verða svo flóknar
 að fólk gefst upp. Þá hættir jafnframt öll barátta, umræða og skoðanaskipti og
 þar með hefur maður sett sig við dauðann. Þessvegna kemur það mér alltaf jafn
 mikil á óvart þegar fólk í pólitiskum hreyfingum, sem ég heft haft kynni af og
 þar undanskil ég ekki ~~kvennafræði~~ kvennaframboðið hrusjist opna skoðanabaráttu.
 Ás visu leiðir slik barátta stundum til þess að fólk yfirgefur samtök sín og félaga,
 vegna þess að það polir ekki vistina lengur, þrátt fyrir þá staðreymd að það hefur
 komið saman til þess að berjast, athugið merkingu þessarar sagnar. Því höfum
 safnast saman til þess að berjast sem konur fyrir ~~ákvæði~~ ákvæðum markmiðum og til
 þess að hægt sé að móta slika baráttu og skilgreina markmið hennar hlýtur ~~þingjá~~
 innri barátta óhjálkvæmilega að eiga sér stað. Þar reynir að sjálfssögðu fyrst á
 skilning okkar á hvert öðru og þá uppgötum við aftirminnilega að við erum öll
 mismunandi einstaklingar hvert með okkar sýn á veröldina. Kvennahreyfing sem
 vill standa undir nafni verður að gera sér grein fyrir þessum sjálfssögðu grundvallar-
 atriðum og vera ófeimin við að láta og leyfa mismunandi skoðunum að koma fram og
 njóta sín. Kvennahreyfing á ekki og þarf ekki að vera alltaf sammála um alla hluti
 bara vegna þess að það eitt sem sameinar konur, allar konur, er að þær bera í sér
 þann liffraðilega möguleika að ganga með og ala börn, sem í allri sýgu okkar hefur
 verið aðalástaða kúgunar á honum. Likhani okkar má ekki verða helsta plága mannlifs-
 ins, við meggum ekki kúga eiginmenn, feður, bræður, syni með hormónastarfsemi, þótt
 hún sé djöfulleg á köflum. Við verðum að láta andann sitja í fyrirrúmi, viðurkenningu
 þess að við séum andans konur líka.

Og nú fer ég að komast að efninu. Eitt af aðaltrímpum kvennaframboðsins var hinn "aameiginlegi reynsluheimur" kvenna og ekki skal því neitað, að hann er til, en sumar konur eiga auðveldara en aðrar að ~~læsa~~ sig undan vissum byrðum þessa sam-eiginlega reynsluheims. Og þar held ég að öll mótur kvennabaráttu byrji. Við sem höfum menntun og þar sem hafa þar að auki efni og ástæður til þess að kaupa sér húshjálp, koma bönum sínum fyrir í höndum góðra ættingja og hjálpsamra vina, hafa óneitanlega betri og fleiri tækifari til að ~~innan~~ hvorutveggja, sinna hugfar-efnum sínum svo og stunda kvennabaráttu. Menntaðar konur hafa staðið í ~~þær~~ broddi fylkingar í allri kvenfrelis og kvenfræ réttindabaráttu, sem að sjálfsögju hefur komið ómenntuðum og ~~því~~ lagra settum konum til góða. Þér finnst því að ~~kvennahreyfing~~ ef kvennaframboðið, sem kvennahreyfing sem m.a. hefur það á stefnu-skrá sinni að bæta hlut hinna lágt launuðu kvenna verði að taka til ~~gagnver~~ alvar-legrar ihugunar afstöðu sína til láglauvalvenna og þeirra sem eru ómenntaðar og sem "héldu að lifið væri svona", til kvernanna sem haft er að segja upp með viku-fyrirvara, vegna þess að ~~útgerðarmenn~~ útgerðarmenn hsjá hagsmunum sínum og gróða-vorum hatt. Hversvega sátu borgarfulltrúar oldar hjá í athvælagreiðslu um stöðvun togaraflotans? Þeg spýr til þess að fá umræðu um þessi mál. Þegar við vorum að undirbúa fundinn í Höllinni þann 20. maí s.l. ~~fórum~~-fórix fórum við Margrét Her-mannsdóttir á fjölmarga vinnustaði kvenna hér í borg til þess að fá fulltrúa hinna jömsu kvennastéttu til þess að standa fyrir starfskymningu. ~~Eftir~~ Eftir þá reynslu fannst ~~þær~~ mér eins og kvennaframboðið hefði gleymt einhverju mjög mikil-vngu. Þegar við vinnustað eftir vinnustað hittum konur, sem allar höfðu sömu sögu að segja um stöðu sína á vinnumarkaðnum, gagnvart atvinmurekendum, sem meður og oft einstæðar meður, þá spurðum við oldur, hversvega eru þessar konur ekki með oldur? Hvernig getum við náð til þeirra, fengið þar til starfa. Þetta er svo sem ~~sílfari~~ cílífarsþurning allra framsækinna pólitískra hreyfinga. Þeir sem i raun burfa mest á þjóðfélagsbreytingum að halda, standa sjaldnast í ~~þær~~ broddi fylkingar, hafa sig litt í frammi, en þeir hinir sömu eru samt eina aflið sem getur knúið breytingarnar fram. Breytingarnar sem við fórum fram á í stefnuckrá oldur og sem hýða algera umþyltingu lifnaðarháttu okkar, ef þar verða að veruleika. Þeg verð því að lýsa vonbrigðum mínum yfir áhugaleysi kvennaframboðsins á þessum höpi kvenna og sem kom ekki hvað sást fram cirmitt á fundinum í Höllinni, þar

skemmtiatriðin og sjálf afþreyingin, upplyftingarstemningin var aðalatriði dagsins, en ekki störf og kjör þeirra kvenna sem sátu allan daginn á básun og höfðu að visu með mismikilli vinnu lagt á sig að vera þarna okkur til stuðnings, margar hverjar, sem aldrei höfðu ~~kennið nálgjum okkum~~ fyrir sitt litla líf þorað að koma fram áður. ~~Hækkun í ófærilegum umstæðum~~ Eg tel það því eitt af brýnustu málum kvennaframboðsins að fylgja þessum málum eftir og ~~þá~~ halda sambandinu við þessar konur sem komu til liðs við okkur 20. maí. Annað mál, sem mér finnst kvennaframboðið gersamlega hafa vanrækt eru húsnæðismálín. Það merkilegasta við þau, er nefnilega ~~þá~~ sú staðreynd að ~~eritum spáð~~ við upphaflegu umræðu kvennaframboðsins voru þau eitt af aðalbaráttumálum okkar, en síðan er þeirra hvergi getið í stefnuskrá. Vorum við kannski allar svo vel staddir í þessum málum, að við sáum ekki ástæðu til þess að ~~þá~~ móta stefnu í húsnæðismálum. Getur kvennahreyfing látið slikt óafskipt? Eg geri það að ~~tíllögu~~ minni hér og nú, að á þessari ráðstefnu verði myndaður hópur, eða jafnvel stofnað fyrirtæki sem hefur það að markmiði að byggja húsnæði á sameignarí og ~~sambýlits~~ sambýlisgrundvelli yfir okkur, utangarðsfólk, sem ekki vill taka þátt í skuldagæðveiki ríkjandi húsnæðisfyrirkomulags í borginni. Fyrst við gátum komið kvennaframboðinu af stað, hljótum við að geta stofnað svona fyrirtæki. Hverjir eru til í að stofna byggingarfyrirkoski kvennaframboðsins?

Það er auðvitað margt annað sem ég gæti nefnt í sambandi við kosningabaráttuna sem slika og yfirleitt stefnu kvennaframboðsins, en ég vil að lokum aðeins segja eftirfarandi:

Lifið er baráttu og baráttan er list og listin er vinna. Protlaus vinna og ekki nema protlaus vinna likamleg og andleg, sem við vonandi verðum einkvers vízari af og sem gerir okkur jafnvel hæfari til þess að skilja og takast á við þær móthverfur og andstæður sem pína okkur dagsdaglega. Það var sagt á hótel borg í fyrra að við viðum ekki allt um borgina og borgarmálefnum og að við varum ekki ófeimnar við að viðurkenna það og þess vegna fárum við m.a. út í ~~kvæði~~ kvennaframboð til að ~~komast í viðurkenningu~~ kenna þessa óvissu og auka þelkingu okkar ~~þó~~ virði. Núna höfum við náið því ~~þar~~ tæmum við að við lejti, en er það nóg? Getur kvennaframboðið lifað á því? Þá á kvennaframboði að vera mæglingin breiðfylking kvenna, sem berst, ~~þá~~ rifst og þrifst, starfar og ólgað af lífshrafft, bjartsjáhi og skoðanabaráttu? Það er óljós a-

áhvæða það hér og nú. Það er engu høgt að breyta nema áhvörðunum.